

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки та психології

Косенко К.А.

ОСНОВИ ПСИХІАТРІЇ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
освітньо-професійної програми спеціальності 053 Психологія»
денної та заочної форм навчання

Одеса 2024

Рекомендовано навчально-методичною радою Міжнародного гуманітарного університету протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Укладач

Косенко К.А. – доктор медичних наук, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету

Рецензенти:

Меленчук Н.І. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету

Саннікова О.П. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи психіатрії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2024. 60 с.

©Косенко К.А., 2024

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Очікувані результати навчання	6
Тематичний зміст навчальної дисципліни	8
Структура навчальної дисципліни	18
Теми практичних занять та методичні рекомендації до підготовки	19
Завдання до самостійної роботи та методичні рекомендації до їх виконання	40
Приклад тестових завдань для самоперевірки	48
Питання до заліку	54
Форми підсумкового контролю успішності здобувачів	57
Критерії оцінювання	58
Перелік рекомендованої літератури	69

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації розроблені для вивчення навчальної дисципліни «Основи психіатрії» здобувачами вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», на кафедрі педагогіки та психології Міжнародного гуманітарного університету.

Методичні рекомендації містять плани практичних занять, завдання для виконання під керівництвом викладача та самостійної роботи студентів, питання для самоконтролю, описові та творчі завдання, проблемні ситуації для самостійної роботи з курсу, тематику навчально-дослідних завдань, список рекомендованої літератури, перелік екзаменаційних питань.

Дисципліна **«Основи психіатрії»** спрямована на формування у здобувачів вищої освіти на засадах аналізу сучасних психолого-психіатричних концепцій наукових знань про симптоми розладів психічних функцій, їхньої форми й синдроми, до складу яких вони входять, з метою розуміння психологічних явищ, які відбуваються при психічних захворюваннях; ознайомлення здобувачів вищої освіти з механізмами формування та функціонування різних форм психічної патології; вироблення у здобувачів практичних вмінь та навичок використання знань основ психіатрії в подальшій професійній діяльності психолога.

Курс «Основи психіатрії» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу і посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівця. Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності практичних психологів та сприяє ефективній реалізації їх, як фахівців.

Метою дисципліни «Основи психіатрії» є формування у здобувачів вищої освіти наукових знань про природу, зміст, види та форми прояву психічної патології, формування умінь застосовувати адекватні методи діагностики психічних розладів, розробляти і впроваджувати профілактичні заходи щодо формування деяких розладів, а в разі необхідності коригувати останні.

Передумови для вивчення дисципліни. Для вивчення даного курсу здобувачам необхідні знання з дисциплін: «Історія психології», «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Теоретичні основи психологічної реабілітації», «Соціальна психологія» та «Психодіагностика».

Під час вивчення навчальної дисципліни «Основи психіатрії» здобувачі повинні:

знати:

- теоретико-методологічні засади та принципи сучасної психіатрії;
- предмет, основні категорії, принципи та методи психіатрії;
- структуру та логіку побудови психіатрії, її зв'язок з іншими науками, предмети вивчення її основних галузей;
- визначення понять «психіка», «норма», «патологія», «хвороба», «психічні розлади», їх функції та структуру;
- зміст і механізми роботи інтелектуальної, афективної та вольової сфер особистості;
- характеристику понять «індивід», «особистість», «реабілітація», «дієздатність», «психосоматика»;
- специфіку розвитку та проявів психічних властивостей людини із різними психічними захворюваннями.

уміти:

- оперувати понятійно-категоріальним апаратом психіатрії;
- визначати основні властивості особистості, що виступають чинником ризику формування психічних захворювань;
- критично аналізувати різні підходи до основних психіатричних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати патохарактерологічні особливості особистості за їхніми проявами у діяльності та спілкуванні;
- вирізняти особливості розладу особистості, психічні та поведінкові розлади та акцентуації;
- враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал особистості у процесі подолання хвороби;
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я;
- планувати та здійснювати заходи психологічної реабілітації для осіб, які її потребують.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Процес вивчення навчальної дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючи принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР19. Демонструвати навички планування та здійснення заходів психологічної реабілітації для осіб, які її потребують.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХІАТРІЇ

Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії

Основні поняття психіатрії, її місце в системі наукового пізнання. Основні етапи розвитку психіатрії. Роль психоаналітичних і психофізіологічних теорій у поясненні психічних і психопатологічних явищ. Поняття про реєстри психічних розладів як основу класичної психіатричної діагностики. Розділ психічних розладів Міжнародної класифікації хвороб 11-го перегляду.

Методи психіатричного дослідження. Поняття психопатологічного симптому, синдрому і захворювання. Метод спостереження і самоспостереження. Цілеспрямована психологічна бесіда: анамнез життя; анамнез захворювання; опис психічного статусу. Етологічний метод. Поведінкові прояви психічних розладів. Поняття адекватності, адаптації та критики свого стану. Метод психоаналізу та психодинамічного спостереження. Катамнестичний аналіз медичної документації.

Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики

Основи клінічної та параклінічної діагностики. Основні види психічних хвороб. Ендогенні психічні хвороби. Екзогенні психічні розлади. Психогенії (реактивні психози, невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні). Патологія психічного розвитку (розлад особистості, олігофренії). Етіологічні фактори психічних захворювань. Клінічний метод у психіатрії. Етапи застосування клінічного метода. Особливості експериментально-психологічного обстеження у психіатрії.

Тема 3. Класифікація психічних розладів

Визначення психічного розладу та його основні характеристики. Принципи класифікації психічних розладів у психіатрії. Значення класифікацій для діагностики та лікування психічних розладів. Відмінності між нозологічним та синдромальним підходами в класифікації. Класифікація психічних розладів за міжнародними стандартами: МКХ-10, МКХ-11, DSM-5. Класифікація психічних розладів за МКХ-10. Класифікація психічних розладів за DSM-5. Класифікація психічних розладів за МКХ-11. Альтернативні класифікації психічних розладів. Класифікація психічних

розладів у різних психіатричних школах (біологічний, психоаналітичний, когнітивно-поведінковий підхід). Сучасні тенденції в класифікації психічних розладів (біопсихосоціальна модель). Порівняльний аналіз різних класифікацій (МКХ-10, МКХ-11, DSM-5, міжнародні та національні системи). Класифікація психічних розладів у педіатрії та у старечому віці.

Роль класифікації в клінічній практиці. Значення правильної класифікації для встановлення діагнозу. Використання класифікацій для планування лікування та реабілітації. Клінічна значущість класифікацій для прогнозу перебігу захворювань. Обмеження та проблеми класифікацій психічних розладів. Психометричні інструменти та шкали для оцінки психічних розладів.

Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії

Визначення понять «симптом», «синдром» і «симптомокомплекс» у психіатрії. Класифікація психопатологічних симптомів та синдромів. Принципи синдромологічного аналізу у психіатрії. Основні патопсихологічні механізми формування психічних розладів. Значення диференційної діагностики психопатологічних синдромів.

Синдроми порушення особистості та поведінки. Дисоціативні розлади особистості: симптоми та діагностика. Синдроми психопатій: істеричний, епілептоїдний, шизоїдний, параноїдний. Синдроми при афективних розладах: біполярний афективний розлад, дистимія. Соціальна дезадаптація при психопатіях. Особливості поведінкових порушень при шизофренії, органічних розладах та розладах розвитку.

Порушення свідомості. Види розладів свідомості (оглушення, сопор, кома). Делірій: причини, клінічні прояви, диференційна діагностика. Онейроїдний стан: особливості перебігу, відмінності від делірію. Аменція: симптоматика, відмінності від інших порушень свідомості. Синдроми порушення свідомості при інтоксикаціях, метаболічних порушеннях та епілепсії.

Порушення сприйняття. Визначення та класифікація ілюзій. Види галюцинацій (зорові, слухові, тактильні, нюхові, гіпнагогічні). Псевдогалюцинації: особливості та механізми виникнення. Дереклізація та деперсоналізація: клінічні прояви та причини. Синдром Кандінського-Клерамбо (галюцинаторно-параноїдний синдром).

Порушення мислення. Форми порушень мислення: прискорене, загальмоване, резонерство. Розірваність, паралогічне, аутистичне та символічне мислення. Патологічні судження: маячення (класифікація, механізми формування). Синдроми порушення мислення: параноїдний,

парафренний, кататонічний. Шизофренічні розлади мислення (розщеплення, амбівалентність, інкогерентність).

Порушення емоційної сфери. Основні типи афективних розладів (депресія, гіпоманія, манія). Тривожні розлади: генералізована тривога, панічні атаки, фобії. Дисфорія: клінічні прояви та причини. Емоційна лабільність та афективна тупість. Синдроми емоційних порушень: депресивний, маніакальний, тривожно-фобічний.

Порушення пам'яті. Форми амнезії (антероградна, ретроградна, конградна, прогресуюча). Парамнезії: конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії. Синдром Корсакова: симптоми, етіологія, клінічні прояви. Гіпермнезія та гіпомнезія: причини та психопатологічне значення. Синдроми порушення пам'яті при деменції та органічних ураженнях мозку.

Порушення волі та мотивації. Гіпобулія та абулія: симптоматика та причини. Гіпербульні стани: патологічна активність, імпульсивні дії. Кататонічний ступор і кататонічне збудження. Синдроми апатико-абулічні та кататонічні. Патологічна імпульсивність: kleptomaniya, піроманія, сексуальні девіації.

Тема 5. Тривожні розлади

Визначення та загальна характеристика тривожних розладів. Епідеміологія: поширеність серед різних груп населення. Етіологія: біологічні, психологічні та соціальні фактори. Патогенез: роль нейромедіаторних систем (ГАМК, серотонін, норадреналін). Класифікація тривожних розладів за МКХ-10 та DSM-5. Загальна характеристика розладів особистості. Діагностичні критерії розладів особистості. Клінічні форми розладів особистості.

Клінічні прояви. Генералізований тривожний розлад: симптоматика та діагностичні критерії. Панічний розлад: типові симптоми, механізми розвитку, панічні атаки. Соціальний тривожний розлад (соціофобія): основні ознаки та прояви. Специфічні фобії: критерії діагностики, клінічна картина. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та гостра реакція на стрес. Обсесивно-компульсивний розлад (ОКР) у контексті тривожних розладів.

Діагностика. Методи клінічного обстеження пацієнтів із тривожними розладами. Диференційна діагностика тривожних розладів із депресією, шизофренією та соматичними захворюваннями. Використання психометричних шкал (GAD-7, HADS, Beck Anxiety Inventory). Роль соматичних та неврологічних досліджень у виключенні органічної патології.

Лікування та реабілітація. Загальні принципи терапії тривожних розладів. Фармакотерапія: антидепресанти (СИЗЗС, СИЗЗН), бензодіазепіни, β -блокатори. Побічні ефекти та ризики довготривалого застосування

психотропних препаратів. Немедикаментозні методи лікування: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), психоедукація, майндфулнес. Соціальна адаптація та вторинна профілактика тривожних розладів.

Профілактика та прогноз. Первинна профілактика тривожних розладів: роль стрес-менеджменту та здорового способу життя. Прогноз при тривожних розладах: фактори, що впливають на перебіг захворювання. Рецидиви та їхня профілактика.

Тема 6. Характеристика психопатій

Визначення та загальна характеристика психопатій (розладів особистості). Історичний огляд вчень про психопатії (П.Б. Ганнушкін, К. Леонгард, Е. Кречмер). Основні критерії психопатій за П.Б. Ганнушкіним. Класифікація психопатій за МКХ-10 та DSM-5 (розлади особистості). Основні патогенетичні механізми розвитку психопатій. Вплив біологічних, генетичних та соціальних факторів на формування психопатій.

Клінічна характеристика психопатій. Основні типи психопатій за МКХ-10 та їхня характеристика. Параноїдний (підозрілий) розлад особистості: симптоми, особливості поведінки. Шизоїдний розлад особистості: емоційна холодність, соціальна відстороненість. Дисоціальний розлад особистості: агресивність, імпульсивність, відсутність емпатії. Емоційно нестабільний розлад особистості (імпульсивний та межовий типи). Істеричний (гістріонічний) розлад особистості: демонстративність, потреба у визнанні. Ананкастний (обсесивно-компульсивний) розлад особистості: перфекціонізм, надмірний контроль. Тривожний (уникаючий) розлад особистості: соціальна фобія, низька самооцінка. Залежний (астенічний) розлад особистості: підпорядкованість, страх самотійності.

Диференційна діагностика та корекція. Відмінності між психопатіями та органічними розладами особистості. Відмінності між психопатіями та невротичними розладами. Психотерапія як основний метод лікування розладів особистості. Використання медикаментозної терапії при психопатіях (антидепресанти, нейролептики). Особливості соціальної адаптації осіб із психопатіями. Вплив психопатій на соціальну поведінку та кримінальну активність. Прогноз при різних формах психопатій. Соціальна реабілітація та профілактика дезадаптації при психопатіях.

Тема 7. Афективні розлади

Визначення афективних розладів та їх загальна характеристика. Класифікація афективних розладів за МКХ-10 та DSM-5. Епідеміологія афективних розладів: поширеність у різних вікових групах. Основні

етіологічні фактори афективних розладів (генетичні, біохімічні, психологічні, соціальні). Патогенез афективних розладів: роль моноамінової системи (серотонін, норадреналін, дофамін).

Клінічні прояви афективних розладів. Основні симптоми депресивного синдрому. Типи депресії: велика депресія, дистимія, сезонний афективний розлад. Симптоми маніакального синдрому. Біполярний афективний розлад (БАР): клінічна картина, типи БАР-I та БАР-II. Циклотимія: особливості перебігу та діагностичні критерії. Атипові афективні розлади: дисфоричні стани, змішані епізоди. Суїцидальна поведінка при афективних розладах: фактори ризику, профілактика.

Клінічні методи оцінки афективних розладів. Використання психометричних шкал (HDRS – шкала Гамільтона, MADRS, шкала Бека). Диференційна діагностика депресії та тривожних розладів. Відмінності між уніполярною депресією та біполярним афективним розладом.

Основні принципи лікування афективних розладів. Фармакотерапія: антидепресанти (СІЗЗС, СІЗЗН, ТЦА, ІМАО), стабілізатори настрою, нейрорептики. Побічні ефекти антидепресантів та стабілізаторів настрою. Електроконвульсивна терапія (ЕКТ) при тяжких формах депресії. Немедикаментозні методи терапії: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), психоедукація. Важливість соціальної підтримки та психотерапії при афективних розладах.

Прогноз при афективних розладах: фактори, що впливають на перебіг хвороби. Профілактика рецидивів депресії та біполярного розладу. Роль здорового способу життя та стрес-менеджменту в профілактиці афективних розладів.

Тема 8. Нервова анорексія та булімія

Визначення та загальна характеристика розладів харчової поведінки. Класифікація нервової анорексії та булімії за МКХ-10 та DSM-5. Епідеміологія: поширеність серед різних вікових та соціальних груп. Етіологічні фактори: біологічні, психологічні, соціальні та культурні аспекти. Патогенез розладів харчової поведінки: роль серотонінергічної та дофамінергічної систем.

Клінічні прояви нервової анорексії. Основні симптоми нервової анорексії. Типи анорексії: обмежувальний та компульсивно-перевантажувальний (біндж-їдінг). Фізіологічні наслідки голодування при нервовій анорексії. Психологічні особливості пацієнтів із нервовою анорексією. Поведінкові особливості: уникнення їжі, надмірна фізична активність, зловживання

проносними. Ускладнення: серцево-судинні, ендокринні, шлунково-кишкові, остеопороз.

Клінічні прояви нервової булімії. Основні симптоми нервової булімії. Цикл “переїдання - компенсаторна поведінка”: блювання, проносні, діуретики, голодування. Відмінності між нервовою булімією та компульсивним переїданням. Фізіологічні наслідки нервової булімії: електролітні порушення, ерозія зубної емалі, ураження ШКТ. Психологічні особливості пацієнтів із нервовою булімією.

Діагностичні критерії нервової анорексії та булімії (МКХ-10, DSM-5). Використання психометричних шкал для оцінки розладів харчової поведінки (EAT-26, SCOFF). Диференційна діагностика: нервова анорексія vs. соматичні захворювання (онкологія, ендокринні порушення). Відмінності між нервовою булімією та афективними розладами.

Основні принципи лікування розладів харчової поведінки. Фармакотерапія: роль антидепресантів (СИЗС) у лікуванні булімії. Психотерапія: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), міжособистісна терапія. Харчова реабілітація та контроль маси тіла. Соціальна підтримка та сімейна терапія. Методи профілактики розладів харчової поведінки серед підлітків. Роль ЗМІ та соціальних мереж у формуванні харчової поведінки.

Тема 9. Психотичні розлади

Визначення психотичних розладів та їх загальна характеристика. Класифікація психотичних розладів за МКХ-10 та DSM-5. Епідеміологія психотичних розладів: поширеність у різних вікових групах. Основні етіологічні фактори психотичних розладів (генетичні, нейробіологічні, психологічні, соціальні). Патогенез психотичних розладів: роль дофамінергічної, серотонінергічної та глутаматергічної систем.

Клінічні прояви психозів. Основні позитивні симптоми психозів (галюцинації, марення, дезорганізоване мислення). Негативні симптоми психозів (емоційна сплосченість, ангедонія, соціальна ізоляція). Порушення мислення при психозах (розірваність, резонерство, паралогічне мислення). Типи марень: параноїдне, гіпохондричне, мегаломанічне, депресивне, містичне. Види галюцинацій: слухові, зорові, тактильні, нюхові, складні та прості. Особливості афективних (маніакальних, депресивних) психозів. Види поведінкових порушень у психотичних пацієнтів (агресія, кататонія, мутизм).

Основні види психотичних розладів Шизофренія: типи, клінічна картина, перебіг і прогноз. Шизофреноподібний розлад: критерії діагностики та відмінності від шизофренії. Шизоафективний розлад: поєднання психотичних і афективних симптомів. Гострі та транзиторні психотичні розлади:

характеристика та причини виникнення. Психотичні розлади, спричинені органічними ураженнями мозку (інсульт, деменція, інфекції). Індуковані психотичні розлади (марення двох осіб – синдром Фольє-а-Де). Психози, спричинені вживанням психоактивних речовин (канабіноїди, амфетаміни, алкоголь).

Основні діагностичні критерії психотичних розладів (МКХ-10, DSM-5). Використання шкал оцінки психозів (PANSS, BPRS, шкала оцінки негативних симптомів). Диференційна діагностика шизофренії, біполярного розладу та депресивного психозу. Відмінності між первинними психотичними розладами та органічними психозами.

Основні принципи лікування психозів. Антипсихотики: класифікація, механізм дії, побічні ефекти. Використання атипичних антипсихотиків у лікуванні шизофренії. Немедикаментозні методи лікування психозів (КПТ, психосоціальна реабілітація). Роль сім'ї та соціальної підтримки у відновленні психотичних пацієнтів. Методи примусової госпіталізації: юридичні аспекти та етичні питання. Прогноз при різних формах психотичних розладів. Фактори, що впливають на ризик рецидиву психозів. Методи раннього виявлення психотичних розладів. Стратегії профілактики психозів у молоді.

Тема 10. Нейрокогнітивні розлади

Визначення нейрокогнітивних розладів та їх загальна характеристика. Класифікація нейрокогнітивних розладів за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. Епідеміологія нейрокогнітивних розладів: поширеність серед різних вікових груп. Основні етіологічні фактори: дегенеративні, судинні, інфекційні, травматичні, токсичні. Патогенез нейрокогнітивних розладів: роль амілоїдних бляшок, тау-протеїну, гіпоксії.

Клінічні прояви нейрокогнітивних розладів. Основні когнітивні функції та їх порушення при нейрокогнітивних розладах. Деменція: загальні симптоми та класифікація (легка, помірна, тяжка). Хвороба Альцгеймера: основні клінічні прояви, стадії, перебіг. Судинна деменція: причини, симптоми, диференційна діагностика. Деменція з тільцями Леві: галюцинації, коливання когнітивного статусу, паркінсонізм. Лобно-скронева деменція (хвороба Піка): особливості поведінкових і мовленнєвих порушень. Хвороба Паркінсона з деменцією: патофізіологія та клінічні особливості. Деменція при хворобі Гентінгтона: роль генетичних факторів, поведінкові зміни. Інші форми деменцій: посттравматичні, метаболічні, інфекційні (нейросифіліс, ВІЛ-деменція).

Основні методи діагностики нейрокогнітивних розладів. Клінічні шкали оцінки когнітивних порушень (MMSE, MoCA, шкала Гачинського). Роль

нейровізуалізації (КТ, МРТ, ПЕТ) у діагностиці деменції. Лабораторні дослідження при нейрокогнітивних розладах (біомаркери Альцгеймера, аналізи на метаболічні порушення). Диференційна діагностика між різними видами деменції.

Основні принципи лікування нейрокогнітивних розладів. Фармакотерапія деменції: інгібітори ацетилхолінестерази, антагоністи NMDA-рецепторів. Використання нейропротекторів та ноотропів у когнітивній терапії. Немедикаментозні методи лікування: когнітивний тренінг, музична терапія, арттерапія. Роль соціальної підтримки та адаптації пацієнтів із деменцією. Прогноз при різних формах нейрокогнітивних розладів. Методи профілактики деменції: модифікація способу життя, когнітивні вправи. Роль харчування, фізичної активності та контролю судинних факторів ризику в профілактиці когнітивних порушень.

Тема 11. Стресові розлади (ПТСР)

Визначення стресових розладів та їх класифікація. Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. Епідеміологія ПТСР: поширеність у загальній популяції та серед груп ризику. Основні етіологічні фактори розвитку ПТСР (психологічні, біологічні, соціальні). Патогенез ПТСР: роль гіпокампу, мигдалеподібного тіла та гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової осі. Основні симптоми ПТС. Інтрузивні спогади (флешбеки, нічні кошмари). Симптоми уникнення (емоційне заціпеніння, соціальна ізоляція). Гіперактивація (дратівливість, порушення сну, гіпервиготовлення). Когнітивні порушення при ПТСР (дисоціація, деперсоналізація, проблеми з концентрацією). Вплив ПТСР на емоційний стан (депресія, тривога, суїцидальні думки). Соматичні прояви ПТСР (психосоматичні розлади, порушення імунної системи). Розвиток коморбідних розладів (залежності, афективні розлади, психотичні епізоди). Види стресових розладів. Гострий стресовий розлад (ГСР) та його відмінності від ПТСР. Хронічний ПТСР та його особливості. Комплексний ПТСР (C-PTSD): симптоматика, особливості перебігу. Вторинний ПТСР (у близьких, родичів постраждалих від травматичних подій). Вплив віку та статі на розвиток та перебіг ПТСР.

Діагностика та диференційна діагностика. Методи діагностики ПТСР: клінічне інтерв'ю, шкали оцінки (CAPS-5, PCL-5, DTS). Диференційна діагностика ПТСР та генералізованого тривожного розладу. Відмінності між ПТСР та депресивними розладами. Основні підходи до лікування ПТСР (медикаментозне, психотерапевтичне, соціальне). Первинна профілактика ПТСР: психологічна підготовка до стресових подій. Вторинна профілактика:

раннє втручання після травматичних подій. Підходи до реабілітації ветеранів бойових дій із ПТСР. Роль соціальної підтримки у подоланні наслідків ПТСР.

Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка).

Визначення розладів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин (ПАР). Класифікація розладів, пов'язаних із вживанням ПАР, за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. Епідеміологія: поширеність залежностей серед різних вікових і соціальних груп. Основні етіологічні фактори залежності (біологічні, психологічні, соціальні, генетичні). Нейробіологія адиктивної поведінки: роль дофамінергічної системи та механізмів підкріплення.

Види залежностей та їх клінічні прояви. Алкоголізм: стадії розвитку, симптоми фізичної та психічної залежності. Алкогольний абстинентний синдром: симптоматика, ускладнення (біла гарячка, алкогольні психози). Опіюдна залежність: механізм дії, клінічні прояви, абстинентний синдром. Канабіноїдна залежність: особливості психічних і когнітивних порушень. Амфетамінова та кокаїнова залежність: нейротоксичність, поведінкові зміни, психози. Галюциногени та їхній вплив на психіку (ЛСД, псилоцибін, мескалін). Бензодіазепінова залежність: формування толерантності, симптоми скасування. Інші форми хімічної залежності (інгалянти, дизайнерські наркотики). Неконтрольоване вживання психостимуляторів (енергетики, кофеїн, нікотин).

Психологія адиктивної поведінки як міждисциплінарна галузь наукового знання. Групи різновидів адиктивної поведінки. Концептуальні моделі походження залежної поведінки. Поняття про поведінкову норму і патологію. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій. Нехімічні адикції (поведінкові залежності). Ігрова залежність (лудоманія): психологічні механізми та клінічні особливості. Інтернет-залежність та залежність від соціальних мереж. Адикція до шопінгу (шопоголізм): психодинамічні аспекти. Харчові адикції: психогенне переїдання та орторексія. Робоголізм (працеголізм) як форма поведінкової залежності.

Основні діагностичні критерії залежності за МКХ-10 та DSM-5. Методи виявлення адиктивної поведінки (анкети, психологічні тести, лабораторні дослідження). Диференційна діагностика залежностей та інших психічних розладів (депресія, біполярний розлад, психоз).

Основні підходи до лікування залежностей (біопсихосоціальна модель). Дезінтоксикаційна терапія при наркотичних та алкогольних інтоксикаціях. Медикаментозна терапія: роль антагоністів опіюдів, протиалкогольних засобів, стабілізаторів настрою. Психотерапевтичні методи лікування

(когнітивно-поведінкова терапія, мотиваційне інтерв'ю). Групова терапія та підтримка (АА, програми «12 кроків»). Методи запобігання рецидивам адиктивної поведінки. Соціальна реабілітація залежних осіб: ресоціалізація, профорієнтація, родинна терапія. Первинна профілактика залежностей: освітні програми, роль ЗМІ та сім'ї. Вторинна профілактика: раннє виявлення груп ризику, психокорекція. Третинна профілактика: попередження рецидивів, супровід залежних пацієнтів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії	10	2	4	4	9	1	-	8
Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики	10	2	4	4	9	1	-	8
Тема 3. Класифікація психічних розладів	7	1	2	4	9	1	-	8
Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії	7	1	2	4	9	1	-	8
Тема 5. Тривожні розлади	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 6. Характеристика психопатій	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 7. Афективні розлади	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 8. Нервова анорексія та булімія	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 9. Психотичні хвороби	7	1	2	4	5	-	1	4
Тема 10. Нейрокогнітивні розлади	7	1	2	4	5	-	1	4
Тема 11. Стресові розлади (ПТСР)	7	1	2	4	4	-	-	4
Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка)	7	1	2	4	4	-	-	4
Усього годин	90	14	28	48	90	4	6	80
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ

ОСНОВИ ПСИХІАТРІЇ

Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії

План:

1. Основні поняття психіатрії, її місце в системі наукового пізнання.
2. Основні етапи розвитку психіатрії. Роль психоаналітичних і психофізіологічних теорій у поясненні психічних і психопатологічних явищ.
3. Поняття про реєстри психічних розладів як основу класичної психіатричної діагностики. Розділ психічних розладів Міжнародної класифікації хвороб 11-го перегляду.
4. Методи психіатричного дослідження.
5. Поняття психопатологічного симптому, синдрому і захворювання.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність поняття «психіатрія» як науки?
2. Яке місце займає психіатрія в системі наукового пізнання?
3. Які основні етапи розвитку психіатрії виділяють у її історії?
4. Яка роль психоаналітичних теорій у поясненні психопатології?
5. Які психофізіологічні теорії вплинули на розвиток психіатрії?
6. Що таке психопатологічний симптом, синдром і захворювання?
7. Які існують реєстри психічних розладів у МКХ-11?
8. Які основні методи психіатричного дослідження застосовуються на практиці?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Яке місце психіатрії серед інших наук про людину, та які причини існування стигми навколо психіатрії сьогодні?
2. Які з історичних концепцій психіатрії (психоаналіз, біхевіоризм, психофізіологія) найбільш актуальні зараз і чому?

3. Які методи психіатричного дослідження, на вашу думку, є найбільш інформативними та чому?

Література:

1. Блажко О. В., Візнюк Л. В., Герасименко Т. М. Клінічна психіатрія : підручник. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 352 с.
2. Психіатрія: сучасні тенденції розвитку та методи дослідження : навч. посібник / за ред. О. С. Чабана. Київ : Здоров'я, 2019. 220 с.
3. Карабін Л. М., Іванюк О. І. Психічне здоров'я: сучасні виклики і стратегія реагування. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 320 с.
4. Sadock B. J., Sadock V. A., Ruiz P. Kaplan & Sadock's Synopsis of Psychiatry. 12th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer, 2021. 1408 p.

Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики

План:

1. Основи клінічної та параклінічної діагностики.
2. Основні види психічних хвороб. Ендогенні психічні хвороби. Екзогенні психічні розлади. Психогенії (реактивні психози, невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні). Патологія психічного розвитку (розлад особистості, олігофренії). Етіологічні фактори психічних захворювань.
3. Клінічний метод у психіатрії. Етапи застосування клінічного метода.
4. Особливості експериментально-психологічного обстеження у психіатрії.

Питання для самоконтролю:

1. Які чинники впливають на етіологію психічних розладів?
2. Що таке біопсихосоціальна модель психічних захворювань?
3. У чому полягає різниця між ендогенними та екзогенними психічними розладами?
4. Які етапи включає клінічний метод у психіатрії?
5. Які особливості експериментально-психологічного обстеження пацієнтів?
6. Як відрізняються невротичні та психотичні психогенні розлади?
7. Які існують основні види психогенних розладів?
8. Що включає параклінічна діагностика психічних розладів?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Як взаємодіють біологічні, психологічні та соціальні фактори у виникненні психічних розладів?
2. Чому важливо використовувати комплексний (клінічний та параклінічний) підхід до діагностики психічних розладів?
3. Які переваги та недоліки експериментально-психологічних методів у психіатрії?
4. Чи існує чітка межа між нормою та патологією у психіатрії?

Практичне завдання:

Завдання 1. Аналіз клінічного випадку

Інструкція:

Ознайомтесь із запропонованим викладачем клінічним випадком. Працюючи в малих групах (по 4–5 осіб), визначте ймовірні етіологічні фактори розладу (біологічні, психологічні, соціальні). На підставі обговорення сформулюйте висновок про те, які саме фактори були домінуючими у розвитку розладу в цьому випадку. Презентуйте результати обговорення групі.

Завдання 2. Вправа «Діагностичний план»

Інструкція:

Об'єднайтесь у групи (3–4 особи) та на прикладі заданого викладачем пацієнта складіть план клінічного та параклінічного обстеження. Обґрунтуйте вибір конкретних методів діагностики (бесіда, аналіз анамнезу, психологічні тести, лабораторні дослідження тощо). Представьте ваш діагностичний план на загальне обговорення.

Література:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. International Classification of Diseases 11th Revision (ICD-11). Geneva : WHO, 2019.
2. Бітенський В. С. Основи психіатричної пропедевтики : навчальний посібник. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 248 с.
3. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, DC: APA Publishing, 2013. 947 p.
4. Дука К. І., Шевчук І. М. Психодіагностика та психокорекція у психіатрії : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 215 с.

Тема 3. Класифікація психічних розладів

План:

1. порушення пам'яті. Способи виявлення розладів пам'яті.
2. порушення мислення за темпом (сповільнення, зупинка, прискорення) і логічним зв'язком (деталізація, персеверація, паралогічне мислення, резонерство, аутичне, символічне, аморфне, розірваність, незв'язність (інкогерентність), ментизм).
3. порушення інтелекту: деменція (лакунарна, тотальна, епілептична, шизофренічна), олігофренія, межова розумова відсталість, інфантилізм.
4. порушення емоцій. Сомато-вегетативні ознаки емоційних розладів.
5. розлади уваги: підвищені відволікання, прикутість і виснажливість.
6. розлади потягів: посилення, послаблення, збочення інстинктів.
7. психомоторні розлади: збудження, ступор, паракінезії.
5. порушення свідомості та самосвідомості.
6. синдроми дереалізації та деперсоналізації.
7. порушення відчуттів: гіперестезії, гіпестезії, анестезії, сенестопатії.
8. порушення сприймання: ілюзії афективні, інтерпретативні, парейдолічні.
9. галюцинації: прості та складні; зорові, слухові, нюхові, тактильні та інших аналізаторів. Справжні галюцинації та псевдогалюцинації.
10. вікові особливості розладів відчуттів, сприймань та уявлень і способи їх виявлення.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні види порушень пам'яті існують?
2. Що таке паралогічне та резонерське мислення?
3. Як проявляється деменція і чим вона відрізняється від олігофренії?
4. Які сомато-вегетативні ознаки характерні для емоційних порушень?
5. У чому різниця між дереалізацією та деперсоналізацією?
6. Які симптоми характеризують психомоторні розлади?
7. Що таке справжні галюцинації та псевдогалюцинації?
8. Які особливості сприймання та відчуттів характерні для дітей і людей похилого віку?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Чим відрізняються справжні галюцинації від псевдогалюцинацій, і чому важливо їх розрізняти?
2. Які труднощі виникають при діагностиці розладів пам'яті?
3. Які особливості розладів мислення найскладніше діагностувати і чому?
4. Яким чином вік людини впливає на прояв психічних симптомів?

Література:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. International Classification of Diseases 11th Revision (ICD-11). Geneva : WHO, 2019.
2. Кочубей Т. І., Гаврилюк О. П. Когнітивні розлади: діагностика, профілактика, терапія. Тернопіль : Укрмедкнига, 2020. 216 с.
3. Психіатрична пропедевтика : навчальний посібник / за ред. О. С. Чабана. Київ : ВСВ «Медицина», 2019. 198 с.

Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії

План:

1. Категорії діагностики та класифікації у психіатрії. Мета діагностики. Мета класифікації.
2. Особливості застосування класифікаційних систем у психіатрії.
3. Психотерапія та класифікація психічних захворювань.
4. Психіатрична систематика МКБ-10.
5. Загальна характеристика психогенних психічних розладів.
6. Психогенії невротичного і психотичного рівнів.
7. Реактивні психози.
8. Класифікація невротичних розладів.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає мета психіатричної діагностики?
2. Для чого використовується класифікація психічних розладів?
3. Які особливості застосування систем МКХ та DSM?
4. Як пов'язані психотерапія і класифікація психічних розладів?
5. Що включає психіатрична систематика за МКХ-10?
6. Які синдроми характерні для психогенних психічних розладів?
7. Що таке реактивні психози і які особливості їх перебігу?
8. Які критерії використовують для класифікації невротичних розладів?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Чому важливо розрізняти психопатологічні симптоми та синдроми в клінічній практиці?
2. Які переваги та недоліки мають МКХ-10 та DSM-5, і яка класифікація зручніша для використання?
3. Які критерії ви б використали для розмежування невротичних та психотичних розладів?

Література:

1. Блажко О. В., Візнюк Л. В., Герасименко Т. М. Клінічна психіатрія : підручник. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 352 с.
2. Нейропсихіатрія: сучасні підходи до лікування деменцій та

нейрокогнітивних розладів / Козловець М. М., Пшенична С. Я. Київ : Книга плюс, 2021. 200 с.

3. Sadock B. J., Sadock V. A., Ruiz P. Kaplan & Sadock's Synopsis of Psychiatry. 12th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer, 2021. 1408 p.

4. Kring A. M., Johnson S. L., Davison G. C. Abnormal Psychology. 14th ed. Hoboken: Wiley, 2021. 640 p.

Тема 5. Тривожні розлади.

План:

1. Загальна характеристика розладів особистості.
2. Діагностичні критерії розладів особистості.
3. Клінічні форми розладів особистості.

Питання для самоконтролю:

1. Як визначають розлади особистості у психіатрії?
2. Які діагностичні критерії використовують для розладів особистості?
3. Назвіть основні клінічні форми розладів особистості.
4. Чим тривожні розлади відрізняються від інших психічних розладів?
5. Які фактори сприяють виникненню тривожних станів?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Чим розлади особистості відрізняються від інших психічних порушень, і які особливості ускладнюють їх лікування?
2. Чи можна вважати тривожність нормальним явищем, і коли вона стає патологією?
3. Які соціальні фактори сприяють виникненню розладів особистості?

Практичне завдання:

Завдання 1. Розбір клінічного кейсу

Інструкція:

Проаналізуйте запропонований клінічний випадок пацієнта з проявами тривожного розладу. В малих групах обговоріть симптоматику, проведіть диференційну діагностику між генералізованим тривожним розладом та панічним розладом. Запропонуйте можливий план терапії. Результати презентуйте аудиторії.

Завдання 2. Рольова гра «Первинний прийом пацієнта з тривожним розладом»

Інструкція:

Поділіться на пари (лікар–пацієнт). Один студент грає роль клінічного психолога або психіатра, інший – роль пацієнта. Проведіть перше інтерв'ю, орієнтуючись на стандарти проведення первинної консультації. Після завершення гри – обговоріть труднощі, які виникли, та запропонуйте шляхи їх вирішення.

Література:

1. Чабан О. С., Пшук Н. Г. Посттравматичний стресовий розлад: сучасна клініка, діагностика і лікування. Київ : Здоров'я, 2020. 240 с.
2. Когнітивно-поведінкова терапія тривожних розладів : практичний посібник / за ред. О. С. Чабана. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 180 с.
3. Beck A. T., Emery G., Greenberg R. L. Anxiety Disorders and Phobias: A Cognitive Perspective. 2nd ed. New York : Basic Books, 2005. 368 p.

Тема 6. Характеристика психопатій

План:

1. Сутність поняття. Історичні концепції.
2. Сучасні методи оцінювання.
3. Причини , фактори психопатії.
4. Основні інгредієнти психопатії: розгальмування, сміливість і підлості.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке психопатія і які ознаки їй притаманні?
2. Які історичні концепції психопатій ви знаєте?
3. Як сучасна психіатрія оцінює психопатичні особистості?
4. Назвіть основні фактори формування психопатій.
5. Що означають поняття «розгальмування», «сміливість» і «підлість» у контексті психопатії?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Психопатія – це хвороба чи крайній варіант норми, і чому існують різні думки з цього приводу?
2. Які сучасні методи діагностики психопатій є найбільш ефективними, і чому?
3. Як ставлення суспільства до психопатичних осіб впливає на їх поведінку?

Література:

1. Hare R. D. Without Conscience: The Disturbing World of Psychopaths among Us. New York : Guilford Press, 1999. 236 p.
2. Клінічна психологія особистості : навчальний посібник / за ред. О. С. Чабана. Київ : Здоров'я, 2019. 264 с.
3. Millon T., Grossman S. Personality Disorders in Modern Life. 2nd ed. New York : Wiley, 2004. 624 p.
4. Карабін Л. М., Іванюк О. І. Психічне здоров'я: сучасні виклики і стратегія реагування. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 320 с.

Тема 7. Афективні розлади

План:

1. Сутність поняття афективний розлад.
2. Причини, симптоматика, лікування.
3. Приводи для настання афективних розладів. Розлади біполярного спектру.
4. Розлади маніакального спектру.
5. Соціокультурні аспекти афективних розладів

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність афективних розладів?
2. Які симптоми характерні для депресивного та маніакального спектру?
3. Що спричиняє афективні розлади?
4. Які особливості розладів біполярного спектру?
5. Як соціокультурні чинники впливають на афективні розлади?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Чому афективні розлади стають дедалі поширенішими у сучасному світі?
2. Які фактори найчастіше спричиняють виникнення афективних розладів: біологічні, соціальні чи психологічні?
3. Чим розлади біполярного спектру особливо складні для діагностики та лікування?

Практичне завдання:

Завдання 1. Кейс-метод

Інструкція:

У групах по 4–5 осіб проаналізуйте наданий викладачем клінічний випадок біполярного афективного розладу. Визначте фази захворювання (маніакальну, депресивну чи змішану). Запропонуйте можливі варіанти лікування і психологічної підтримки. Підготуйте коротку презентацію.

Завдання 2. Дискусія «Афективні розлади та суспільство»

Інструкція:

Проведіть дискусію на тему впливу соціальних і культурних факторів на розвиток депресії та манії. Обговоріть, які соціокультурні особливості можуть ускладнювати діагностику та терапію афективних розладів.

Література:

1. Anderson I. M., Haddad P. M., Scott J. Bipolar Disorder. Oxford: Oxford University Press, 2017. 192 p.
2. Бітенський В. С. Основи психіатричної пропедевтики : навчальний посібник. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 248 с.
3. Kring A. M., Johnson S. L., Davison G. C. Abnormal Psychology. 14th ed. Hoboken: Wiley, 2021. 640 p.
4. Beck A. T., Alford B. Depression: Causes and Treatment. 2nd ed. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2009. 432 p.

Тема 8. Нервова анорексія та булімія

План:

1. Епідеміологія, поширення і детермінанти захворювання.
2. Харчові розлади поведінки.
3. Нервова анорексія.
4. Нервова булімія .
5. Лікування розладів харчової поведінки.
6. Відновлення харчування та остеопенія.
7. Результати лікування та прогноз.

Питання для самоконтролю:

1. Які фактори визначають поширення нервової анорексії та булімії?
2. Чим відрізняється анорексія від булімії?
3. Які існують методи лікування харчових розладів?
4. Що таке остеопенія і як вона пов'язана з нервовою анорексією?
5. Які прогнози лікування нервової анорексії та булімії?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Яку роль відіграють соціальні медіа у поширенні нервової анорексії та булімії?
2. Чому розлади харчової поведінки частіше виникають саме у підлітковому віці?
3. Які психотерапевтичні методики найефективніші при лікуванні анорексії та булімії?

Практичне завдання:

Завдання 1. Аналіз ситуації

Інструкція:

Працюючи у групах, ознайомтесь із клінічним випадком пацієнтки-підлітка з проявами нервової анорексії. Визначте психологічні та соціальні фактори, які

могли призвести до розвитку хвороби. Запропонуйте стратегію психотерапевтичного супроводу цієї пацієнтки та її сім'ї.

Завдання 2. Вправа «Профілактика розладів харчової поведінки»

Інструкція:

Розробіть інформаційний буклет або коротку презентацію для учнів старших класів про ранні ознаки нервової анорексії та булімії. Запропонуйте методи самопомогі та профілактики. Поділіться результатами з групою.

Література:

1. Fairburn C. G. Cognitive Behavior Therapy and Eating Disorders. New York : Guilford Press, 2008. 324 p.
2. Харчові розлади : діагностика і лікування / під ред. О. С. Чабана. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 176 с.
3. Treasure J., Schmidt U. Handbook of Eating Disorders. 2nd ed. New York : Wiley, 2003. 496 p.
4. Карабін Л. М., Іванюк О. І. Психічне здоров'я: сучасні виклики і стратегія реагування. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 320 с.

Тема 9. Психотичні розлади

План:

1. Сутність поняття психотичні розлади.
2. Психологічні теорії психотичних розладів.
3. Лікування та терапія психотичних розладів.
4. Клінічні випробовування.
5. Види психотичних розладів. Симптоми.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке психоз і які симптоми є типовими для психотичних розладів?
2. Які основні психологічні теорії пояснюють походження психозів?
3. Які методи лікування психотичних розладів використовують у сучасній психіатрії?
4. Що включають клінічні випробовування психотичних розладів?
5. Назвіть види психотичних розладів і їхні основні симптоми.

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Чому психотичні розлади є одними з найстигматизованіших психічних порушень?
2. Які труднощі виникають під час лікування пацієнтів із психозами, і як їх подолати?
3. Які психологічні теорії найпереконливіше пояснюють походження психотичних симптомів?

Література:

1. Блажко О. В., Візнюк Л. В., Герасименко Т. М. Клінічна психіатрія: підручник. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 352 с.
2. Sadock B. J., Sadock V. A., Ruiz P. Kaplan & Sadock's Synopsis of Psychiatry. 12th ed. Philadelphia : Wolters Kluwer, 2021. 1408 p.
3. Клінічна психіатрія: сучасні аспекти лікування психозів / за ред. О. С. Чабана. Київ : Здоров'я, 2020. 210 с.
4. Kring A. M., Johnson S. L., Davison G. C. Abnormal Psychology. 14th ed. Hoboken: Wiley, 2021. 640 p.

Тема 10. Нейрокогнітивні розлади

План:

1. Сутність поняття нейрокогнітивні розлади.
2. Деменція, делірій, амнестичний та інші когнітивні розлади.
3. Судинний нейрокогнітивний розлад.
4. Основний когнітивний розлад та незначний нейрокогнітивний розлад.
5. Хвороба Альцгеймера.
6. Нейрокогнітивний розлад з тілами Льюї.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає поняття «нейрокогнітивний розлад»?
2. Які відмінності існують між делірієм і деменцією?
3. Що характерно для судинного нейрокогнітивного розладу?
4. Як відрізняється основний когнітивний розлад від незначного?
5. Назвіть симптоми та стадії хвороби Альцгеймера.
6. Які клінічні ознаки характерні для нейрокогнітивного розладу з тілами Льюї?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Які основні труднощі виникають при ранній діагностиці нейрокогнітивних розладів?
2. Чому саме нейрокогнітивні розлади стають серйозною соціальною проблемою сучасного суспільства?
3. Як підтримувати якість життя пацієнтів з деменцією на різних стадіях захворювання?

Практичне завдання:

Завдання 1. Клінічний аналіз

Інструкція:

На основі наданого викладачем клінічного опису пацієнта з підозрою на деменцію, визначте ймовірний тип нейрокогнітивного розладу (Альцгеймера,

судинний або деменція з тілами Льюї). Обґрунтуйте свій вибір та запропонуйте план подальшого ведення пацієнта.

Завдання 2. Групова дискусія «Психосоціальна допомога пацієнтам з деменцією»

Інструкція:

Обговоріть методи немедикаментозної допомоги пацієнтам із деменцією на різних стадіях захворювання. В групах складіть перелік рекомендацій для родичів пацієнтів з когнітивними порушеннями. Презентуйте напрацювання аудиторії.

Література:

1. Козловець М. М., Пшенична С. Я. Нейропсихіатрія: сучасні підходи до лікування деменцій та нейрокогнітивних розладів. Київ : Книга плюс, 2021. 200 с.
2. Кочубей Т. І., Гаврилюк О. П. Когнітивні розлади: діагностика, профілактика, терапія. Тернопіль : Укрмедкнига, 2020. 216 с.
3. Rabins P. V., Lyketsos C. G., Steele C. D. Practical Dementia Care. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2016. 368 p.
4. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, DC: APA Publishing, 2013. 947 p.

Тема 11. Стресові розлади (ПТСР)

План:

1. Травматичні ситуації та фази психічного реагування на травму.
2. Причини виникнення ПТСР. Основні симптоми та клінічні прояви ПТСР.
3. Невротичні та патохарактерологічні синдроми, характерні для ПТСР.
4. Стадії розвитку ПТСР.
5. Види та рівні важкості ПТСР.
- 6 Критерії діагностики ПТСР за МКХ та DSM. Б
7. Базові принципи психологічної та психотерапевтичної роботи з особами із ПТСР.

Питання для самоконтролю:

1. Які бувають травматичні ситуації?
2. Які основні симптоми ПТСР?
3. Які синдроми характерні для ПТСР?
4. Як визначають стадії розвитку ПТСР?
5. Які критерії діагностики ПТСР існують у МКХ та DSM?
6. Назвіть базові принципи психотерапевтичної роботи з пацієнтами з ПТСР.

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Чому одна й та ж травматична подія може спричинити розвиток ПТСР у одних людей, а в інших ні?
2. Які методи психотерапевтичної допомоги є найбільш ефективними при ПТСР і чому?
3. Які соціальні чинники можуть перешкоджати успішному лікуванню посттравматичного стресового розладу?
4. Чому ПТСР необхідно розглядати не лише як психічний, але і як соціальний феномен?

Література:

1. Чабан О. С., Пшук Н. Г. Посттравматичний стресовий розлад: сучасна клініка, діагностика і лікування. Київ : Здоров'я, 2020. 240 с.
2. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, DC: APA Publishing, 2013. 947 p.

Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка)

План:

1. Психологія адиктивної поведінки як міждисциплінарна галузь наукового знання.
2. Групи різновидів адиктивної поведінки.
3. Концептуальні моделі походження залежної поведінки.
4. Поняття про поведінкову норму і патологію.
5. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій.
6. Фактори розвитку адиктивної поведінки.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке адиктивна поведінка?
2. Які різновиди адиктивної поведінки існують?
3. Назвіть основні моделі пояснення залежної поведінки.
4. Як визначають межі між нормою, патологією та девіацією в поведінці?
5. Які чинники сприяють розвитку адиктивної поведінки?

Завдання для усного виконання в аудиторії:

1. Які чинники є головними у формуванні залежності: генетичні, психологічні чи соціальні?
2. Чи є адиктивна поведінка проявом слабкості волі чи все ж хворобою, яка потребує лікування?
3. Чому важко визначити чітку межу між поведінковою нормою та патологією у випадку адикцій?
4. Яким чином суспільство може сприяти профілактиці та зменшенню кількості адиктивних розладів?
5. Які сучасні підходи до лікування залежностей є найбільш ефективними і чому?

Практичне завдання:

Завдання 1. Аналіз моделі залежності

Інструкція:

Розгляньте конкретний клінічний випадок людини з алкогольною залежністю. Визначте основні фактори (біологічні, психологічні та соціальні), які вплинули на формування залежності. Проаналізуйте випадок за допомогою однієї з концептуальних моделей залежної поведінки (нейробіологічна, когнітивна, соціально-психологічна).

Завдання 2. Дискусія «Норма і патологія в адиктивній поведінці»

Інструкція:

У групах обговоріть критерії, за якими поведінка людини переходить межу між нормою і залежністю. Сформулюйте власне визначення адиктивної поведінки, виходячи з наявних концепцій.

Завдання 3. Розробка профілактичного проекту

Інструкція:

Розробіть міні-проект щодо профілактики вживання психоактивних речовин серед студентів вашого навчального закладу. Включіть до проекту конкретні заходи, цільові групи, очікувані результати. Поділіться напрацюваннями з групою.

Література:

1. Петренко Т. В., Князєв В. О. Психологія залежностей та адиктивна поведінка : навчальний посібник. Львів : Літопис, 2022. 248 с.
2. Volkow N. D., Koob G. F., McLellan A. T. Neurobiologic Advances from the Brain Disease Model of Addiction. New England Journal of Medicine. 2016. Vol. 374 (4). P. 363–371.
3. Управління з наркотиків та злочинності ООН. Стратегія лікування наркотичної залежності : рекомендації ВООЗ. Київ : Український інститут соціальних досліджень, 2019. 112 с.
4. DiClemente C. C. Addiction and Change: How Addictions Develop and Addicted People Recover. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2018. 364 p.
5. World Health Organization. Management of substance abuse: WHO guidelines. Geneva : WHO Press, 2018. 250 p.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

ОСНОВИ ПСИХІАТРІЇ

Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що вивчає психіатрія?
2. Які основні завдання психіатрії?
3. Назвіть основні історичні етапи розвитку психіатрії.
4. Яка роль психоаналізу у психіатрії?
5. Що таке реєстри психічних захворювань?
6. Як психіатрія взаємодіє з іншими медичними дисциплінами?
7. Які методи психіатричного дослідження застосовують найчастіше?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Підготуйте доповідь про видатних діячів психіатрії.
- Створіть порівняльну таблицю історичних періодів розвитку психіатрії.
- Проаналізуйте вислови видатних психіатрів та психологів.

Теми для есе та доповідей:

- «Роль психіатрії у сучасному суспільстві».
- «Історичні етапи розвитку психіатрії».
- «Психоаналіз та його вплив на психіатрію».
- «Психіатрія у системі медичних наук».

Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке етіологія психічних розладів?
2. Назвіть основні етіологічні фактори психічних захворювань.
3. Які етапи входять до клінічного методу діагностики?
4. У чому суть біопсихосоціальної моделі?
5. Чим відрізняються ендogenousні від екзогенних розладів?
6. Що включає параклінічна діагностика?
7. Які особливості експериментально-психологічного обстеження?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Підготуйте презентацію щодо біопсихосоціальної моделі психічних розладів.
- Проаналізуйте клінічний випадок із застосуванням клінічного методу.
- Створіть буклет про профілактику психічних розладів.

Теми для есе та доповідей:

- «Біопсихосоціальна модель у психіатрії».
- «Етіологічні фактори психічних захворювань».
- «Клінічний метод у сучасній психіатрії».
- «Параклінічна діагностика: можливості та межі».

Тема 3. Класифікація психічних розладів

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Які існують сучасні класифікації психічних розладів?
2. Що включає поняття «розлади мислення»?
3. Як діагностують порушення пам'яті?
4. Що таке деменція?
5. Які розлади уваги зустрічаються у психіатрії?
6. Що таке синдром дереалізації?
7. Як класифікують галюцинації?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Підготуйте есе на тему «Особливості психічних розладів у різних вікових категорій».
- Створіть таблицю симптомів деменції.
- Розробіть інформаційний буклет про розлади мислення.

Теми для есе та доповідей:

- «Класифікація психічних розладів у сучасній психіатрії».
- «Особливості галюцинаційних станів».
- «Психічні розлади у похилому віці».
- «Психічні розлади у дитячому та підлітковому віці».

Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке психопатологічний симптом?
2. Чим синдром відрізняється від симптомокомплексу?
3. Які основні синдроми ви знаєте?
4. У чому суть класифікації DSM-5?
5. Назвіть психогенні психічні розлади.
6. Що таке реактивні психози?
7. Як класифікують невротичні розлади?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Створіть порівняльну таблицю синдромів.
- Підготуйте презентацію щодо застосування класифікаційних систем.
- Проаналізуйте випадок психогенного розладу.

Теми для есе та доповідей:

- «Класифікація синдромів у сучасній психіатрії».
- «Реактивні психози: особливості діагностики та лікування».
- «Сучасні погляди на невротичні розлади».
- «Роль DSM-5 у психіатрії».

Тема 5. Тривожні розлади

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке тривожний розлад?
2. Які існують форми тривожних розладів?
3. Які основні симптоми генералізованого тривожного розладу?
4. Які причини виникнення тривожних розладів?
5. Що таке панічний розлад?
6. Які критерії діагностики розладів особистості?
7. Чим відрізняється фобія від загальної тривожності?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Опишіть клінічний випадок тривожного розладу.
- Підготуйте презентацію щодо методів лікування тривожних розладів.
- Створіть схему проявів панічних атак.

Теми для есе та доповідей:

- «Соціальні аспекти тривожних розладів».
- «Методи психотерапії тривожних розладів».
- «Тривожні розлади в сучасному світі».
- «Розлади особистості та їх діагностика».

Тема 6. Характеристика психопатій

Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:

1. Як визначають психопатію?
2. Назвіть історичні концепції психопатій.
3. Що входить до структури психопатії?
4. Які існують методи оцінювання психопатій?
5. Які фактори впливають на розвиток психопатій?
6. Як класифікують психопатичні особистості?
7. Що означає термін «розгальмування»?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Складіть портрет психопатичної особистості.
- Проаналізуйте вплив соціуму на розвиток психопатій.
- Підготуйте порівняльний аналіз психопатії та розладів особистості.

Теми для есе та доповідей:

- «Психопатія: патологія чи норма?»
- «Методи корекції психопатичних проявів».
- «Психопатичні риси у суспільстві».
- «Історичні аспекти психопатії».

Тема 7. Афективні розлади

Підготуй короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке афективні розлади?
2. Назвіть основні симптоми депресії.
3. Які прояви має маніакальний епізод?
4. Що таке біполярний розлад?

5. Які фактори сприяють виникненню афективних розладів?
6. Що таке циклотимія?
7. Назвіть сучасні методи лікування депресії.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Проаналізуйте клінічний випадок пацієнта з депресією.
- Створіть порівняльну таблицю симптомів манії та депресії.
- Розробіть інформаційний буклет щодо профілактики афективних розладів.

Теми для доповідей та есе:

- «Біполярний розлад: сучасні підходи до діагностики».
- «Вплив соціальних факторів на розвиток депресії».
- «Психотерапія афективних розладів».
- «Афективні розлади та якість життя».

Тема 8. Нервова анорексія та булімія

Підготуй короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке нервова анорексія?
2. Чим булімія відрізняється від анорексії?
3. Які основні симптоми нервової булімії?
4. Назвіть основні причини виникнення харчових розладів.
5. Які соматичні наслідки має анорексія?
6. Що таке остеопенія?
7. Які методи лікування харчових розладів?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Складіть портрет типового пацієнта з харчовим розладом.
- Підготуйте презентацію щодо психологічних аспектів нервової анорексії.
- Створіть інформаційний листок про ранні ознаки булімії.

Теми для доповідей та есе:

- «Роль сімейного оточення у розвитку нервової анорексії».
- «Соціокультурні чинники поширення булімії».
- «Комплексне лікування розладів харчової поведінки».
- «Харчові розлади та психічне здоров'я молоді».

Тема 9. Психотичні розлади

Підготуй короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке психоз?
2. Назвіть симптоми шизофренії.
3. Що таке марення?
4. Як класифікуються психотичні розлади?
5. Які психологічні теорії пояснюють психози?
6. Що таке гострий психотичний розлад?
7. Які методи лікування психозів?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Проаналізуйте клінічний випадок шизофренії.
- Підготуйте презентацію «Життя з психотичним розладом».
- Розробіть рекомендації для родичів пацієнтів з психозами.

Теми для доповідей та есе:

- «Соціальна стигма психозів».
- «Сучасні методи терапії психотичних розладів».
- «Психологічні аспекти шизофренії».
- «Психотичні розлади у сучасному світі».

Тема 10. Нейрокогнітивні розлади

Підготуй короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке нейрокогнітивні розлади?
2. Назвіть симптоми деменції.
3. Що таке делірій?
4. Як відрізнити делірій від деменції?
5. Що характеризує хворобу Альцгеймера?
6. Що таке судинний нейрокогнітивний розлад?
7. Які основні принципи лікування нейрокогнітивних розладів?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Складіть перелік рекомендацій для родичів пацієнтів з деменцією.
- Проаналізуйте випадок хвороби Альцгеймера.
- Створіть інформаційний буклет про нейрокогнітивні розлади.

Теми для доповідей та есе:

- «Соціальні наслідки деменції».
- «Особливості догляду за пацієнтами з нейрокогнітивними розладами».
- «Профілактика деменцій».
- «Життя з хворобою Альцгеймера».

Тема 11. Стресові розлади (ПТСР)

Підготуй короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке ПТСР?
2. Назвіть симптоми ПТСР.
3. Які стадії розвитку ПТСР?
4. Що спричиняє виникнення ПТСР?
5. Які методи лікування застосовують при ПТСР?
6. Що таке флешбеки?
7. Назвіть критерії діагностики ПТСР за МКХ та DSM.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Складіть рекомендації для психологічної підтримки пацієнтів з ПТСР.
- Проаналізуйте клінічний випадок ПТСР.
- Створіть буклет про профілактику ПТСР.

Теми для доповідей та есе:

- «Психологічні наслідки війни та травматичних подій».
- «Психотерапія ПТСР».
- «ПТСР у цивільного населення».
- «Стресові розлади у сучасному світі».

**Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин
(адиктивна поведінка)**

Підготуй короткі відповіді на такі запитання:

1. Що таке адиктивна поведінка?
2. Назвіть основні групи психоактивних речовин.
3. Які симптоми залежності від алкоголю?
4. Що характеризує наркотичну залежність?

5. Які існують моделі пояснення виникнення залежної поведінки?
6. Чим патологічна залежність відрізняється від поведінкової норми?
7. Які основні фактори ризику виникнення адиктивних розладів?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

- Підготуйте презентацію на тему «Профілактика залежностей серед молоді».
- Проаналізуйте конкретний клінічний випадок залежності від психоактивних речовин.
- Складіть перелік рекомендацій для родичів осіб з адиктивними розладами.

Теми для доповідей та есе:

- «Соціальні наслідки адиктивної поведінки».
- «Методи лікування залежностей: сучасні підходи».
- «Роль сім'ї у профілактиці адиктивних розладів».
- «Психологічні механізми формування залежності від психоактивних речовин».

ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

з навчальної дисципліни «Основи психіатрії»

1. Яка наука вивчає психічні розлади, їх діагностику, лікування та профілактику?

- а) психологія
- б) психіатрія
- в) неврологія
- г) психотерапія

2. Що таке психопатологічний симптом?

- а) синдром
- б) прояв хвороби
- в) діагноз
- г) терапія

3. Що характеризує ендогенні психічні розлади?

- а) спричинені зовнішніми факторами
- б) мають внутрішнє походження
- в) виникають внаслідок травм
- г) спричинені інфекцією

4. Який із зазначених станів належить до психотичних розладів?

- а) невроз
- б) депресія
- в) шизофренія
- г) тривожність

5. Що включає поняття «параноїдне марення»?

- а) галюцинації
- б) безпідставні підозри
- в) нав'язливі думки
- г) тривожність

6. Для якого розладу характерні панічні атаки?

- а) депресія
- б) генералізований тривожний розлад
- в) панічний розлад
- г) ОКР

7. Що таке деменція?

- а) порушення пам'яті та мислення
- б) галюцинації
- в) марення
- г) панічні атаки

8. До афективних розладів відноситься:

- а) шизофренія
- б) деменція
- в) депресія
- г) психопатія

9. Що є типовим проявом нервової анорексії?

- а) збільшення ваги
- б) переїдання
- в) сильна втрата ваги
- г) сонливість

10. ПТСР виникає після:

- а) позитивних емоцій
- б) тривалого стресу
- в) травматичної події
- г) порушень харчування

11. Що характерно для психопатій?

- а) галюцинації
- б) стабільні риси характеру, що порушують соціальну адаптацію
- в) панічні атаки
- г) короточасні порушення поведінки

12. Для якого захворювання характерний синдром дереалізації?

- а) шизофренія
- б) тривожний розлад
- в) депресія
- г) біполярний розлад

13. Що таке парафренний синдром?

- а) легке порушення мислення
- б) важкий психотичний стан із фантастичним маренням
- в) тривожний розлад
- г) депресивний стан

14. Який з перерахованих симптомів є позитивним симптомом шизофренії?

- а) емоційне сплюснення
- б) апатія
- в) галюцинації
- г) соціальна ізоляція

15. Що означає термін «алекситимія»?

- а) порушення пам'яті
- б) нездатність виражати емоції
- в) порушення уваги
- г) втрата слуху

16. До якої групи розладів належить обсесивно-компульсивний розлад (ОКР)?

- а) афективні
- б) психотичні
- в) тривожні
- г) когнітивні

17. Судинна деменція виникає внаслідок:

- а) інфекції
- б) алкогольної залежності
- в) порушення мозкового кровообігу
- г) психічної травми

18. Що таке псевдогалюцинації?

- а) істинні відчуття без реального об'єкта
- б) усвідомлювані пацієнтом нереальні образи
- в) втрата пам'яті
- г) повторювані думки

19. Який із цих станів є прикладом аномальної реакції на стрес?

- а) ейфорія
- б) дистрес
- в) гіперестезія
- г) резистентність

20. Що таке гіперестезія?

- а) підвищена чутливість до подразників
- б) знижена чутливість
- в) відсутність чутливості
- г) порушення пам'яті

21. Характерною ознакою біполярного розладу є:

- а) стабільність настрою
- б) чергування манії та депресії
- в) постійний сум
- г) соціальна активність

22. Що є наслідком тривалого вживання алкоголю?

- а) депресія
- б) психози
- в) деменція
- г) все перераховане

23. Основним методом лікування депресії є:

- а) фізіотерапія
- б) психотерапія та медикаменти
- в) дієтотерапія
- г) гіпноз

24. Панічна атака включає в себе:

- а) ейфорію
- б) страх смерті
- в) апатію
- г) сонливість

25. Марення переслідування характерне для:

- а) деменції
- б) шизофренії
- в) ПТСР
- г) депресії

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

з дисципліни «Основи психіатрії»

1. Предмет і задачі психіатрії.
2. Зв'язок психіатрії з іншими науками, що вивчають людину.
3. Місце психіатрії в системі сучасних наук.
4. Визначення терміна «Психіатрія». Основні розділи психіатрії.
5. Епоха нозологічної психіатрії Е. Крепеліна. Сучасний етап розвитку психіатрії.
6. Найбільш важливі зміни у сучасній психіатрії.
7. Велика та мала психіатрія
8. Основні види психічних хвороб.
9. Ендогенні психічні хвороби.
10. Екзогенні психічні розлади.
11. Етіологічні фактори психічних захворювань.
12. Клінічний метод у психіатрії.
13. Психіатричне обстеження та його цілі.
14. Параклінічні методи у психіатрії.
15. Особливості експериментально-психологічного обстеження у психіатрії.
- Психометричні методи у психіатрії
16. Особливості застосування класифікаційних систем у психіатрії.
- Психотерапія та класифікація психічних захворювань.
- 17 Основні поняття (невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади, психогенні захворювання, психічна травма, важка психічна травма, психотравмуюча ситуація).
- 18 Загальна характеристика психогенних захворювань.
- 19 Основні особливості невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів.
20. Основні види невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів: неврастенія, істерія, невроз нав'язливих станів. Психологічна схильність до переживання невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів.
21. Основні чинники виникнення неврастенії. Основні симптоми неврастенії..
22. Істерія. Особливості характеру як фактори ризику виникнення істерії..
23. Основні істеричні порушення (істерична fuga, синдром Ганзера, псевдодеменція, істеричний ступор, пуерилизм)..
24. Неврозонав'язливі стани. Впливи психотравмуючих факторів..
25. Загальне уявлення про психічних розладів. Основні ознаки за Б.П. Ганнушкіним.
26. Психопатоподібні стани. Їх відмінність від розладів особистості.

27. Особливості розладів особистості у підлітковому віці.
28. Види розладів особистості.
29. Основні відмінності акцентуацій та психопатій за А.Є.Лічко.
30. Асоціальні та кримінальні аспекти психопатій.
31. Історичний погляд на сексуальні збочення. Перверзії (парафілії).
32. Причини ЗПР. Тимчасові ЗПР. Вроджені легкі форми ЗПР.
33. Затримки розвитку, обумовлені органічним пошкодженням мозку.
34. Психогенно обумовлені затримки розвитку, викликані дефіцитом інформації у ранньому дитячому віці..
35. Загальна характеристика розладів психічного розвитку у дітей.
36. Загальна характеристика слабоумства. Чинники виникнення олігофренії.
37. Особливості мовлення олігофренів. Особливості психомоторики олігофренів.
38. Дебільність як легка форма олігофренії.
- 39 Психічний розвиток імбецилів.
40. Причини нервової анорексії.
41. Дисморфоманія. Особливості особистості хворих на анорексію.
42. Групи ризику виникнення анорексії (вік, стать).
43. Нервова булімія. Причини нервової булімії.
44. Особливості особистості хворих на булімію.
45. Психічні розлади при атеросклерозі судин головного мозку.
46. Психосоматичний стан хворих на атеросклероз судин головного мозку.
47. Основні фобії хворих на гіпертонію.
48. Патологічні зміни характеру при сенільній деменції.
49. Зміни у пізнавальних психічних процесах хворих на сенільну деменцію.
50. Особливості протікання шизофренії. Е. Крепелін, В.Х. Кандинський, Е.Блейлер та С.С. Корсаков про шизофренію.
51. Клінічні прояви шизофренії. Негативні симптоми шизофренії.
52. Особливості міжособистісних відносин хворих на шизофренію. Дезадаптація у соціумі.
53. Особливості лікування, реабілітації та реадaptaції хворих на шизофренію.
54. Фази та інтермісії при маніакально-депресивному психозі. Ендогенне походження маніакально-депресивного психозу.
55. Зміни у пізнавальних психічних процесах хворих на маніакально-депресивний психоз.
56. Авіценна про епілепсію. Епілептичні напади. Аура перед нападом
57. Епілептичний статус хворого.
58. Особливості епілептоїдного характеру.
59. Дисфорія. Сомнамбулія хворого на епілепсію.
60. Епілептичне слабоумство.

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та вміння працювати з науковою літературою, знання матеріалу, продемонстрованого у виконаних (як правило) індивідуальних завданнях; обґрунтованість висновків, а також самостійність та повнота вирішення практичних завдань та аналізу матеріалів; активність та систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань, тестів, експрес-опитувань тощо.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування здобувачів, вирішення практичних завдань, тестові завдання (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоюваності студентами відповідного об'єму опрацьованого та вивченого матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення проміжного контролю: тренувальні вправи, експрес-контроль на лекціях, тестове опитування, усне опитування.

Підсумковий контроль у формі заліку.

КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.
- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

**ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА
РІЗНИМИ ШКАЛАМИ**

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81 (6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Гавенко В.Л. Психіатрія і наркологія. К.: «Здоров'я», 2009. 513 с.
2. Психіатрія та наркологія / А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, Г.Т. Сонник. 2-е вид. К.: ВСВ “Медицина”, 2021. 224 с.
3. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник / Л. Герасименко, А. Скрипніков, Р. Ісаков. К. ; “Медицина”, 2021. 208 с.
4. Основи психіатрії: навчально-методичний посібник(для студентів факультету психології, політології та соціології) / Форманюк Ю.В. Одеса: Фенікс, 2019. 49 с.

Допоміжна:

1. Дитяча психіатрія : підручник / Г. М. Кожина, В. Д. Мішієв, В. І. Коростій [та ін.]; за ред. : Г. М. Кожини, В. Д. Мішієва. К.: Медицина, 2014. 375 с.
2. Косенко К.А., Мельниченко, Бойко. Особливості роботи з психічними розладами у військових. *Наукові перспективи*. №2, 2025.
3. Косенко К.,А., Колодяжна, Худавердова. Роль когнітивно-поведінкової терапії у лікуванні обсесивно-компульсивного розладу. *Наукові перспективи*. № 2(56). 2025
4. Косенко К.А., Колодяжна, Худавердова. Сучасні підходи до лікування посттравматичного стресового розладу. *Перспективи та інновації науки*. №2(48). 2025
5. Крюкова М.А., Лісовенко А.Ф., Форманюк Ю.В. Особливості експертного дослідження афективної сфери особистості. *Психологія та соціальна робота*. 2021. Вип.1 (53)
6. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування / О. Шевченко, І. Губенко, О. Карнацька. К., Медицина, 2018, 312 с.
7. Психопати. Правда розповідь про людей без жалю, без совісті, без каяття. / Кент Кил. К., Центр навчальної літератури, 2019, 320 с.
8. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1489-14>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт.
URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL:
<https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL:
<http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: офіційний сайт.
URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL:
<http://odnb.odessa.ua/>